

משרד החינוך
אגף הלימודים

המרכז לטכנולוגיה חינוכית

גוינת ישראל

משעולים

תכנית לטיפוח השפה בקרב תלמידים עולים בכיתות ד'-ו'

יחידת הוראה לכיתה ו' בגיאוגרפיה

הנושא: הודו - להכיר עולם אחר

צוות הפיתוח: ד"ר רנה ברנר, רחל ברקוביץ

ייעוץ אקדמי: ד"ר מיכל שליפר

מנהלת צוות הפיתוח: אראלה שלו

למורה:

לפניך יחידת הוראה בתחום הגיאוגרפיה לכיתה ו'.

היחידה מיועדת לתלמידי "משעולים", והיא עוסקת בפיתוח תהליכי הבנה של טקסט בנושא "הודו - להכיר עולם אחר".

היחידה מחולקת לארבעה שיעורים בשלושה מהלכי הוראה:

- טרום קריאת הטקסט (שיעור מספר 1)

- תוך כדי קריאת הטקסט (שיעורים מספר 2 - 3)

- בעקבות קריאת הטקסט (שיעור מספר 4)

1. מטרת בתחום החינוך הלשוני

- פיתוח כשירות לשונית ותקשורתית בהיבטים של אוצר מילים, טקסטים ולשון על רכיביה השונים
- פיתוח השיח הדבור
- עמידה על הקשר בין צורה למשמעות ובין מבנה לתוכן
- פיתוח אסטרטגיות טרום קריאה: הפקת מידע מכותרת, השערת השערות
- פיתוח אסטרטגיות קריאה של טקסט מידעי/עיוני
- הכרת תפקידן של מילות הקישור ודרכי השימוש בהן למטרות הבנה והפקה של טקסטים
- הכרת עקרון תצורת מילים בעברית, המתבססת על אותיות השורש

על פי תכנית לימודים בחינוך לשוני, עברית - שפה, ספרות ותרבות לבית הספר היסודי הממלכתי והממלכתי-דתי, משרד החינוך התרבות והספורט, האגף לתכנון ולפיתוח תכניות לימודים, תשס"ג - 2003.

על פי עברית כשפה שנייה - תכנית הלימודים לילדים עולים בכיתות א - יב בבית הספר הממלכתי והממלכתי-דתי, משרד החינוך, המזכירות הפדגוגית - האגף לתכנון ולפיתוח תכניות לימודים, תשס"ח - 2008.

משעולים

תכנית לטיפוח השפה בקרב תלמידים עולים בכיתות ד'-ו'

יחידת הוראה לכיתה ו' בגיאוגרפיה

הנושא: הודו - להכיר עולם אחר

2. מטרת בתחום הידע, הערכים והמיומנויות בגיאוגרפיה

- ידע והבנה של מושגי היסוד הגיאוגרפיים וביטויים בשטח (יבשת, תת יבשת, חצי אי, עמק, פסגה, מפרץ, אי, חוף)
- טיפוח מיומנויות גיאוגרפיות של שימוש במפה, באטלס ובגלובוס - אמצעי הלימוד המרכזיים בלימודי גיאוגרפיה
- התמצאות במפות העולם, באטלס ובגלובוס : איתור אזורים גיאוגרפיים ראשיים (יבשות, אוקיינוסים, מדינות, צורות נוף עיקריות)
- פיתוח סובלנות, כבוד והערכה למגוון התרבויות האנושיות
- פיתוח רגישות ואכפתיות לאי השוויון הכלכלי-חברתי במרחב ולצורך בנקיטת פעולות לצמצומו

מתוך תכנית לימודים בגיאוגרפיה לכיתות ה'-ט' בבית הספר הממלכתי והממלכתי-דתי, הערבי והדרוזי, משרד החינוך התרבות והספורט, המינהל הפדגוגי - האגף לתכניות לימודים, המזכירות הפדגוגית, מהדורה חדשה, הוצאת תל- משרד החינוך, ירושלים, תשנ"ח

3. מבנה יחידת ההוראה

מסך הזמן	מהלך ההוראה	משאבי הלמידה	למורה	לתלמיד
שיעור 1 45 דקות	טרום קריאת הטקסט	מפה - מדינות בעולם	הצעות דידקטיות	דף פעילות - מדינות בעולם
שיעור 2 45 דקות	קריאת הטקסט	1. הודו - להכיר עולם אחר, ספר לימוד בגיאוגרפיה, עמ' 9 - 10, 74 - 75 2. כרטסת מילים	הצעות דידקטיות	דף פעילות - צורות נוף
שיעור 3 45 דקות	קריאת הטקסט	1. הודו - להכיר עולם אחר, ספר לימוד בגיאוגרפיה, עמ' 74 - 75 2. כרטסת מילים	הצעות דידקטיות	
שיעור 4 45 דקות	קריאת הטקסט	הודו - להכיר עולם אחר, ספר לימוד בגיאוגרפיה, עמ' 74 - 75	הצעות דידקטיות	דף פעילות - פסקה (CLAUSE) - מילות קישור

משעולים

תכנית לטיפוח השפה בקרב תלמידים עולים בכיתות ד'-ו'

יחידת הוראה לכיתה ו' בגיאוגרפיה

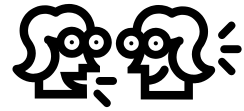
הנושא: הודו - להכיר עולם אחר

סמלילים ליחידת הוראה

(סימנים גרפיים הבאים להסביר את אופי המשימה)

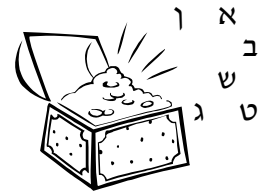
קריאה

שיח דבור

כתיבה

פעילויות לשוניות

פעילות, משחק, יצירה

גזירה

משעולים

תכנית לטיפוח השפה בקרב תלמידים עולים בכיתות ד'-ו'

יחידת הוראה לכיתה ו' בגיאוגרפיה

הנושא: הודו - להכיר עולם אחר

רשימת המקורות והזכויות לקטעי המידע ולאתרים המופיעים ביחידה זו:

- מפת מדינות העולם, בתוך: רחלי לביא, צביה פיין, הודו - להכיר עולם אחר - חוברת פעילויות, תשס"ד - 2004. כרטוגרפיה: ד"ר אורנה צפרי-ראובן.
© כל הזכויות שמורות למרכז לטכנולוגיה חינוכית (מטח), תל אביב.
- מקום בהודו, בתוך: צביה פיין, רחלי לביא, אסנת אלכביר, הודו - להכיר עולם אחר - ספר לימוד בגיאוגרפיה, תשס"ד - 2004.
© כל הזכויות שמורות למרכז לטכנולוגיה חינוכית (מטח), תל אביב.

משעולים

תכנית לטיפוח השפה בקרב תלמידים עולים בכיתות ד'-ו'

יחידת הוראה לכיתה ו' בגיאוגרפיה

הנושא: הודו - להכיר עולם אחר

כרטסת להעשרת אוצר מילים

תת יבשת	יבשת
מגוון	עמק
חצי אי	מתנשאים
אוקיינוס	שטח
שפסגותיהם	סבוכים
שעציהם	גדותיהם
מפשיר	מורדות ההרים
שנובעים	בצורת
יבולים	ערוגות
אלומות	מְגָלִים

משעולים

תכנית לטיפוח השפה בקרב תלמידים עולים בכיתות ד'-ו'

יחידת הוראה לכיתה ו' בגיאוגרפיה

הנושא: הודו - להכיר עולם אחר

לצורכיהם	שנובעים
----------	---------

מהלך ראשון: טרום קריאת הטקסט

שיעור מספר 1 - למורה

א. בירור מטרת הקריאה של הטקסט וההקשר שלו

• התבוננות במפה "מדינות בעולם"

• שיחה מכוונת:

- היכן נמצאת ישראל? היכן נמצאת הודו?
- על פי המפה - במה הן דומות ובמה הן שונות?
- מי הן השכנות של ישראל? מי הן השכנות של הודו?
- מהיכן הגיעה משפחתכם לישראל?
- האם מישהו מכם ביקר באחת ממדינות העולם?
- האם יש לכם בני משפחה הגרים במדינות אחרות?
- נמצא במפה את המדינות שהזכרנו.

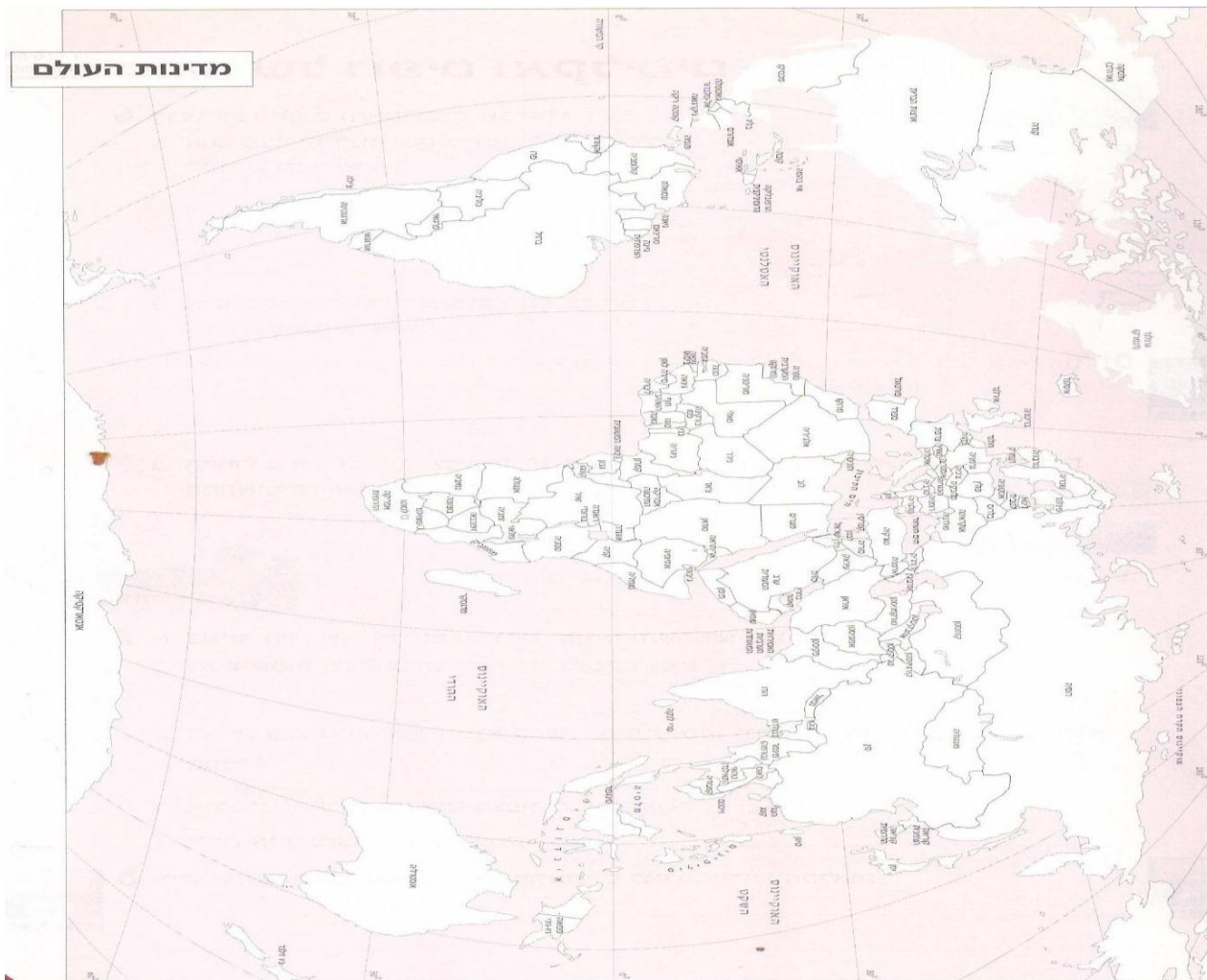
משעולים

תכנית לטיפוח השפה בקרב תלמידים עולים בכיתות ד'-ו'

יחידת הוראה לכיתה ו' בגיאוגרפיה

הנושא: הודו - להכיר עולם אחר

מפת מדינות העולם, בתוך: רחלי לביא, צביה פיין, הודו - להכיר עולם אחר - חוברת פעילויות, תשס"ד - 2004. כרטוגרפיה: די"ר אורנה צפריר-ראובן.
© כל הזכויות שמורות למרכז לטכנולוגיה חינוכית (מטח), תל אביב.

משעולים

תכנית לטיפוח השפה בקרב תלמידים עולים בכיתות ד'-ו'

יחידת הוראה לכיתה ו' בגיאוגרפיה

הנושא: הודו - להכיר עולם אחר

שיעור מספר 1 - דף פעילות לתלמיד - "מדינות בעולם"

התבוננו במפה "מדינות העולם".

1. סמנו את מיקומה של מדינת ישראל בצבע כחול.

2. סמנו את מיקומה של הודו בצבע ירוק.

3. השלימו את המשפטים:

א. שכנותיה של ישראל:

מצפון: *f*, *s*

ממזרח: *'*

מדרום: *N*

ב. שכנותיה של הודו:

מצפון: *q*, *J*, *s*

ממערב: *o*

ממזרח: *s*, *N*

ג. יבשות, ימים ואוקיינוסים:

ממערב לישראל נמצא הים *הת*

מדרום להודו נמצא האוקיינוס *הה*

ישראל והודו נמצאות ביבשת *א*

4. שטח של מדינות בעולם:

משעולים

תכנית לטיפוח השפה בקרב תלמידים עולים בכיתות ד'-ו'

יחידת הוראה לכיתה ו' בגיאוגרפיה

הנושא: הודו - להכיר עולם אחר

מצאו במפה מדינות ששטחן קטן, כמו ישראל:

מצאו במפה מדינות גדולות יותר בשטחן מהודו:

5. כתבו את הידוע לכם על הודו.

(האם ביקרתם בהודו? האם מישהו מבני משפחתכם ביקר בה? האם ראיתם פעם סרט הודי? האם אכלתם מאכל הודי? האם קראתם קטע מידע או אגדה על הודו? האם נחשפתם למידע בחדשות על הודו?)

בשיעור הבא נקרא קטע מידע על הכפר טפוואן השוכן בעמק הגנגא בהודו.

מומלץ להביא לשיעור מקורות מידע על הודו.

משעולים

תכנית לטיפוח השפה בקרב תלמידים עולים בכיתות ד'-ו'

יחידת הוראה לכיתה ו' בגיאוגרפיה

הנושא: הודו - להכיר עולם אחר

מהלך שני: קריאת הטקסט

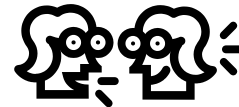
שיעור מספר 2 - למורה

א. קריאת הכותרות, עמ' 9 - 10

- המורה תקרא בקול את הכותרות בלבד.
- התלמידים יקראו בקול.
- קריאה בקול משותפת - מורה ותלמידים.

- מה הקשר בין הכותרות למפות?

- התבוננות במפות: איזה מידע אפשר להפיק מהן על הודו?

ב. קריאה מעמיקה של הטקסט

- המורה תקרא בקול את כל הטקסט.
- קריאה בקול משותפת - מורה ותלמידים.
- כל תלמיד יקרא בקול חלק מן הטקסט.

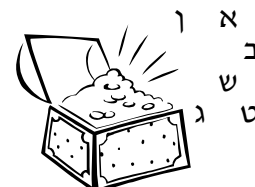

- האם הבנו את הכתוב בטקסט?

- מה לא הבנו?

- פעילות להכרת מושגים מתחום הגיאוגרפיה:
נסמן בטקסט מושגים המתארים את צורות הנוף האלה:

משעולים

תכנית לטיפוח השפה בקרב תלמידים עולים בכיתות ד'-ו'

יחידת הוראה לכיתה ו' בגיאוגרפיה

הנושא: הודו - להכיר עולם אחר

יבשת, תת יבשת, אוקיינוס, ים, אי, חצי אי, מדבר, עמק, הר, פסגה, מורד.

• נסביר את המושגים ונמצא את צורות הנוף במפה:

אוקיינוס: שטח מים גדול על כדור הארץ. קיימים חמישה שטחי מים שהם

אוקיינוסים: האוקיינוס האטלנטי, האוקיינוס השקט, האוקיינוס ההודי,

אוקיינוס הקרח הצפוני ואוקיינוס הקרח הדרומי.

נמצא את האוקיינוסים במפה.

ים: שטח גדול של מים מלוחים, חלק מן האוקיינוס, הנמצא בקרבה לחוף של

יבשת.

נמצא ימים במפה.

יבשת: שטח יבשה גדול על כדור הארץ: אסיה, אפריקה, אירופה, אמריקה

הצפונית, אמריקה הדרומית, אוסטרליה, אנטארטיקה

נמצא את היבשות במפה.

תת יבשת: שטח יבשה גדול, קטן רק מעט מיבשת. למשל: הודו.

אי: שטח יבשה מוקף מים מכל צדדיו.

חצי אי: שטח יבשה המוקף מים משלושה צדדים ומחובר ליבשת רק בצד אחד.

משעולים

תכנית לטיפוח השפה בקרב תלמידים עולים בכיתות ד'-ו'

יחידת הוראה לכיתה ו' בגיאוגרפיה

הנושא: הודו - להכיר עולם אחר

עמק: אזור נמוך מהסביבה שלו ומוקף גבעות או הרים.

נמצא עמק במפת הודו.

הר: גוש אדמה גדול, המתרומם גבוה מעל לסביבה.

נמצא הרים במפת הודו.

מדבר: אזור צחיח, יבש, ובו צמחים ובעלי חיים מעטים.

נמצא מדבר במפת הודו.

פסגה: המקום הגבוה ביותר בהר (ברבים: פסגות).

מורד: שיפוע או צלע של הר. מדרון

מהו השורש? י-ר-ד. מהי צורת הרבים? מוֹרְדוֹת.

משעולים

תכנית לטיפוח השפה בקרב תלמידים עולים בכיתות ד'-ו'

יחידת הוראה לכיתה ו' בגיאוגרפיה

הנושא: הודו - להכיר עולם אחר

שיעור מספר 2 - דף פעילות לתלמיד

צורות נוף

1. מהי צורת הנוף?

- מתרומם גבוה מעל לסביבה -
- מכסים שלושה רבעים מכדור הארץ -
- איזור צחיח, יבש, ובו צמחים ובעלי חיים מעטים -
- אזור נמוך מן הסביבה שלו, ובדרך כלל מוקף הרים וגבעות.
- אזור מוקף מים משלושה צדדים -

3. מצאו במפה " הודו - מפה פיזית" שמות של מקומות לכל אחת מצורות הנוף.

דוגמה:

- נהר הגנגא
- הרי _____
- האוקיינוס _____
- מדבר _____
- תת יבשת _____
- הים _____
- עמק _____

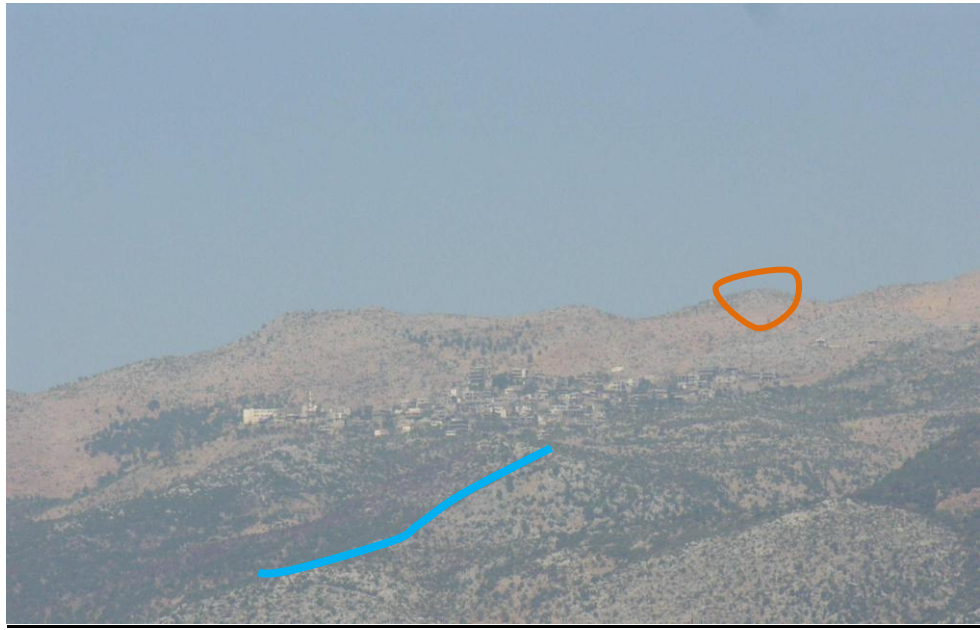
משעולים

תכנית לטיפוח השפה בקרב תלמידים עולים בכיתות ד'-ו'

יחידת הוראה לכיתה ו' בגיאוגרפיה

הנושא: הודו - להכיר עולם אחר

4. סמנו על גבי התמונה את הפסגות בעיגול אדום ואת המדרונות בקו כחול

הר דב, צפון מדינת ישראל

פארק ווטרטון, קנדה

משעולים

תכנית לטיפוח השפה בקרב תלמידים עולים בכיתות ד'-ו'

יחידת הוראה לכיתה ו' בגיאוגרפיה

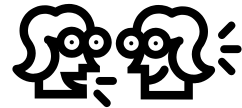
הנושא: הודו - להכיר עולם אחר

מהלך שני: טרום קריאה וקריאת טקסט

שיעור מספר 3 - למורה

א. התבוננות בצילומים ובכותרות עמ' 74 - 75

- התבוננות בצילומים - איזה מידע אפשר להפיק מהם על הודו?
- המורה תקרא בקול את הכותרות בלבד.
- מה הקשר בין הכותרות לצילומים?

- קריאה בקול של התלמידים.
- קריאה בקול משותפת - מורה ותלמידים.

ב. קריאה מעמיקה של הטקסט

- המורה תקרא בקול את כל הטקסט.
- קריאה בקול משותפת - מורה ותלמידים.
- כל תלמיד יקרא בקור חלק מן הטקסט.

- האם הבנו את הכתוב בטקסט?
- מה לא הבנו?
- מה למדנו על חיי התושבים בכפר טפוואן?
- מה מגדלים תושבי הכפר?
- כיצד מגדלים אורז?

משעולים

תכנית לטיפוח השפה בקרב תלמידים עולים בכיתות ד'-ו'

יחידת הוראה לכיתה ו' בגיאוגרפיה

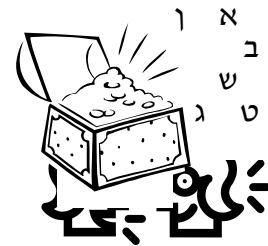
הנושא: הודו - להכיר עולם אחר

• נסביר מהי **בצורת** - עצירת גשמים.

• נתאר בשיח דבור בגוף ראשון כיצד תושב הכפר טפואן משקה את שדותיו:

דוגמה: "אני משקה את השדות במי מעיינות... אני מזרים את המים אל

השדות..."

• נתאר בשיח דבור את דבריו של נאגיי סינג, בגוף שלישי.

דוגמה: "הם גרים בבית קטן... הוא גר עם אשתו..."

משעולים

תכנית לטיפוח השפה בקרב תלמידים עולים בכיתות ד'-ו'

יחידת הוראה לכיתה ו' בגיאוגרפיה

הנושא: הודו - להכיר עולם אחר

מהלך שלישי: בעקבות קריאת הטקסט
שיעור מספר 4 - למורה

א.

מילות קישור

נשוחח: מי אוהב לאכול אורז? מי לא אוהב לאכול אורז? אילו מאכלים מאורז? אילו מכירים? אילו מאכלי אורז? אנו אוכלים? כיצד מכינים את המאכלים?
נדגיש את מילות הקישור בשיח הדבור.

כיצד מגדלים אורז?

נקרא ונסמן מילות קישור וקשרים אחרים בסעיף: "גידול האורז בכפר טפוואן" (המילים: בתחילה, אחר כך, וכאשר, כעבור, ואז, לאחר מכן, לבסוף).

מה תפקידן של מילות הקישור? (לחבר בין חלקי הטקסט: בין חלקי משפטים, בין משפטים ובין פסקות).

אילו מילות קישור נוספות אנו מכירים?

נקרא ונסמן מילות קישור וקשרים אחרים בסעיף: "נעגיי סינג, תושב הכפר מספר" (המילים: כי, ועדיין, אחר כך, בשנה שעברה, אמנם, אבל, עד, מכיוון, כדי).

נמייך את מילות הקישור לפי סוג הקשר שהן מביעות:

- יחסי זמן: בתחילה, אחר כך, כאשר, כעבור, ואז, לאחר מכן, בסוף, ועדיין, בשנה שעברה, עד.
- יחסי ניגוד וצמצום: אמנם, אבל.
- יחסי סיבה: כי, מכיוון.
- יחסי תכלית: כדי.

משעולים

תכנית לטיפוח השפה בקרב תלמידים עולים בכיתות ד'-ו'

יחידת הוראה לכיתה ו' בגיאוגרפיה

הנושא: הודו - להכיר עולם אחר

מילות קישור

שיעור מספר 4 - דף פעילות לתלמיד

פסקה (CLAUSE)

קראו את הקטע.

השלימו את מילות הקישור החסרות בעזרת התרמילון.

השנה בהודו נחלקת לשלוש עונות. בעונה הקרה קריר _____ קר מאוד, ובהרי ההימלאיה יורד שלג. בעונה החמה ברוב אזורי המדינה לא יורד גשם. בעונה הגשומה יורדים גשמים עזים, ועדיין חם _____ הטמפרטורות יורדות מעט. בישראל יורד גשם בחורף, ו _____ בהודו מרבית הגשמים יורדים בקיץ. גשמי הקיץ נקראים "גשמי מונסון". רוב תושביה של הודו הם חקלאים, _____ הגשם חשוב להם. ברוב שטחה של הודו יורדים גשמים רבים, וזורמים בה נהרות רבים _____ גשמי המונסון אינם סדירים. הנהרות מקבלים מים לא רק מגשמי המונסון, גם מן השלגים שמפשירים באביב בהרי ההימאליה. לעתים יש בהודו שנות בצורת, ו _____ יורדות כמויות גשם גדולות מדי. _____ הוקמו מאגרי מים, _____ לשמור את מי הגשמים לשנות הבצורת _____ למנוע חלק מהשיטפונות בעונות הגשומות.

תרמילון: אם כי, אלא, ואילו, לכן, אבל, לעתים, לפיכך, כדי, וגם, או.

משעולים

תכנית לטיפוח השפה בקרב תלמידים עולים בכיתות ד'-ו'

יחידת הוראה לכיתה ו' בגיאוגרפיה

הנושא: הודו - להכיר עולם אחר